

QUETELETCENTRUM VOOR KWANTITATIEF HISTORISCH ONDERZOEK

Isabelle Devos, Sarah Heynssens & Sven Vrielinck

S.O.S. ANTWERPEN. HOE BURGERWETENSCHAPPERS EEN VERGETEN HISTORISCHE BRON OMZETTEN NAAR EEN WAARDEVOLLE DATASET

WAT IS S.O.S. ANTWERPEN?

S.O.S. Antwerpen is burgerwetenschapsproject waarbij vrijwilligers en wetenschappers samen de doodsoorzaken van alle personen gestorven in Antwerpen tussen 1820 en 1946 verzamelen en analyseren.

WAAROM EEN DATABANK MET DOODSOORZAKEN?

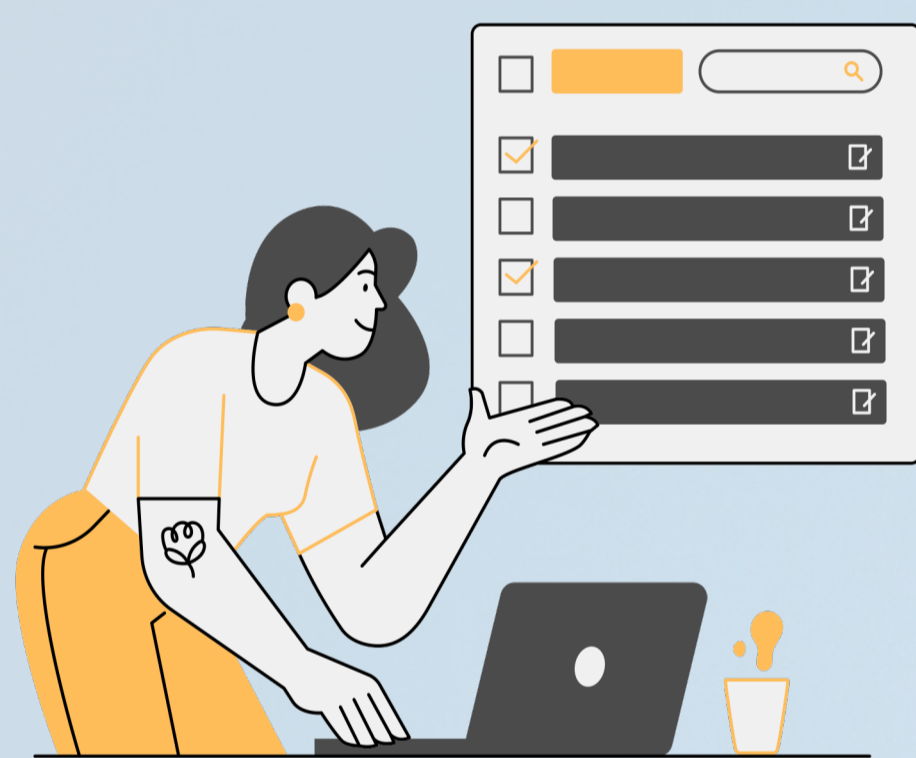
- Tussen 1830 en vandaag verdubbelde de gemiddelde levensverwachting in België.
- Deze verdubbeling ging gepaard met een radicale verandering in het doodsoorzakenpatroon: hart- en vaatziekten en kanker vandaag, tegenover infectieziekten vroeger.
- We weten dat deze verandering gebeurde, maar we weten niet hoe ze gebeurde.
- Aan de hand van individuele data over doodsoorzaken kunnen we onderzoeken wie eerst, laatst en meest van deze transitie profiteerde, welke groepen het langst kwetsbaar bleven en voor welke ziektes.

EEN UNIEKE BRON

Het Antwerpse stadsarchief bewaart een doodsoorzakenregister dat loopt van 1820 tot 1946. Dit register bevat voor elke persoon die overleed in Antwerpen data over de doodsoorzaak, naam, geslacht, burgerlijke stand, beroep, etc.. Het gaat om de gegevens van bijna 500.000 personen. Dat is uniek, in België, maar ook daarbuiten.

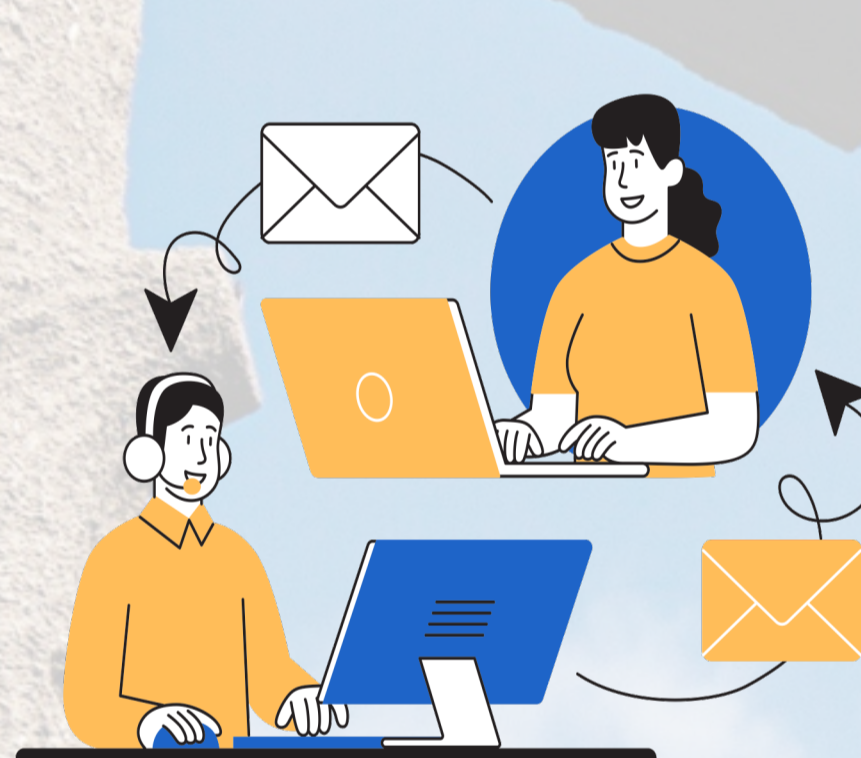
NUMMEROOR- DE- ARBEIDING	VOORNAMEN	NAMEN	BEROEP	BURGERLIJKE STAND	DATUM VAN HET OVERLIJDEN			AANDUIDING DES ZIEKTES OF TOESTANDS DIE DE DOOD HEEFT VERORZAAKT	VOLGNUMMER DER ZIEKTE	GEBORTEJAAR VAN DEN OVERLEDENEN	GESLACHT	
					JAREN	MAANDEN	DAGEN					
11791	Caroline	Hyphimint	Waspennet		6	Jan	19	26	Bronchitis	61	1889	w
	Janus	Antonius	Boekdruker	genuw	6	—	6	8	algem. ziekte	4	1820	m
	Maand	Philipp	Landman		6	—	—	—	—	—	—	m
	Marie	Anna	Diens	gh.	6	—	7	10	Tussensneek	11	1810	w
	Benardus	Benardus	Diens	ambtelijk	6	—	11	14	Wasth. griep	29	1829	m
	Anna	Carolina	Boekdruker	genuw	6	—	13	5	genuw	36	1832	w
	Maria	Clara	Sol		6	—	—	6	Leukemie	47	1876	w
	Josephus	Januarius	De Boeck	ambtelijk	6	—	22	10	Algemeen	48	1853	m
	Josephus	Januarius	Van Hecke		6	—	21	1	enter. per communica.	5	1877	m
	Bartholomaeus	Emil	De Bal	ambtelijk	6	—	21	14	Algemeen	6	1869	m
	Maria	Therese	Sellegh	genuw	6	—	23	8	Tussensneek	71	1862	w
	Bartholomaeus	Emil	De Bal		6	—	—	—	—	—	—	m

WAT DOEN VRIJWILLIGERS?

- Historische bron invoeren in een databank
- Kwaliteitscontrole via een online platform
- De data verrijken en verifiëren a.d.h.v. andere bronnen
- Een medische glossarium voorbereiden
- Doodsoorzaken coderen aan de hand van de ICD10h classificatie

KWALITEITSCONTROLE

- Invoer via online platform www.velehanden.nl.
- Ingebouwde tools om fouten te vermijden
- Elke pagina wordt door 2 vrijwilligers ingevoerd.
- Een 3de persoon controleert en verbetert
- Cursussen paleografie
- Instructievideo's met computervaardigheden
- Gedetailleerde handleidingen
- Online vragenforum

RESULTATEN? 1 DATABANK, 3 NIEUWE ONDERZOEKSPROJECTEN

Het S.O.S. Antwerpen burgerwetenschapsproject resulteerde in de SOSA-databank met de doodsoorzaken en andere relevante informatie (leeftijd, geslacht, beroep, adres) van bijna 500.000 personen! Drie onderzoeksprojecten gebruiken de databank reeds voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek:

• EPIBEL-project

bestudeert ongelijkheden in epidemieën in de Belgische geschiedenis met als doel het begrip te vergroten van sociale weerbaarheid vandaag. Het project gebruikt SOSA-data over de cholera epidemie van 1866 en over de Spaanse griep in 1918-1919.

• INEQKILL-project

onderzoekt ongelijkheden in totale en oorzaaksspecifieke sterfte in België. Het gebruikt SOSA-gegevens over kanker, hart- en vaatziekten, tuberculose, externe oorzaken, gezondheid van migranten en neurodegeneratieve ziekten.

• SOS ANTWERPEN-project

is een voortzetting van het citizen science-project. Twee doctoraatsstudenten analyseren het doodsoorzakenpatroon in Antwerpen, sociaal en ruimtelijk.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

S.O.S. Antwerpen werkt mee aan het COST-ACTION [GREAT LEAP-project](#) dat zich toelegt op de creatie van:

- (1) de eerste internationaal vergelijkbare dataset van historische doodsoorzaken,
- (2) innovatieve tools om deze te analyseren, en
- (3) inzichten in hoe deze informatie gebruikt kan worden in het huidige beleid en de praktijk van de volksgezondheid.

Samen met onderzoekers uit 31 landen bestuderen we hoe we historische doodsoorzaken kunnen interpreteren, wat de valkuilen zijn, en wat de mogelijkheden.

Contact
sosantwerpen@ugent.be
www.sosantwerpen.be

<https://www.facebook.com/sosantwerpen/>

<https://twitter.com/sosantwerpen>

[Ghent University](#)